

ARALIK 2024
SAYI-12

Örgütlenme Bülteni

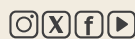
“

2025 yılı
tüm eğitim emekçileri
ve öğrencilerimiz için
refah düzeyi yüksek,
nitelikli, bilimsel,
çağdaş, laik,
parasız eğitimin
sağlanabildiği
bir yıl olsun..

”

Eğitim İş

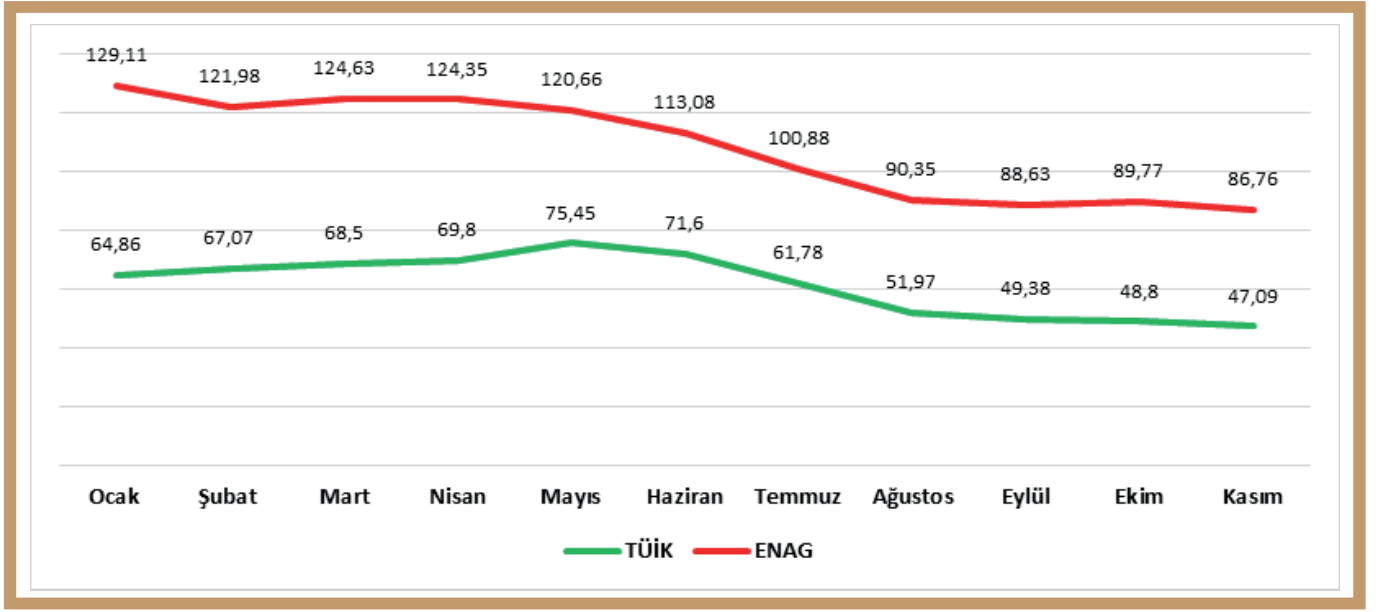
@egitimis

www.egitimis.org.tr

1. Kasım ayı enflasyon oranı ile büyük oranda şekillenen 2025 zam oranları için hesaplanan beş aylık enflasyon farkı ile memur maaşları ne kadar olur?

2024 ve 2025 yılları için toplu sözleşmede belirlenen memur zam oranları, 2025 yılının ilk altı ayı için %6, ikinci altı ayı için %5'tir. 2025 yılının ilk altı ayı için %6 olarak belirlenen memur zammına altı aylık enflasyon farkının eklenmesiyle belirlenecek olan zam oranının ülkenin gerçekliği ile örtüşmeyeceği, memurların yoksulluk sınırının altında kalmaya devam edeceği açıktır.

Grafik 1. 2024 yılı TÜİK ve ENAG verilerine göre yıllık enflasyon oranları

Kaynak: TÜİK ve ENAG web sitelerinden edinilen verilerle oluşturulmuştur.

Ocak ayından itibaren TÜİK ile ENAG verileri arasındaki önemli fark kapanmamış ve en son Kasım ayı için ENAG verisi %86,76, TÜİK verisi ise %47,09 şeklinde açıklanmıştır. Kasım ayı enflasyonu ile birlikte beş aylık enflasyon %14,57 olmuştur. 2024 yılının ikinci altı ayında %19,31 olan memur maaşına göre enflasyon farkı %4,74 olmuş, yani şu an kazanılan zam %10,74 olarak hesaplanmıştır. Aralık enflasyonu ile netleşmesi beklenen zam oranının %15'i bile bulmayacağı açıktır.

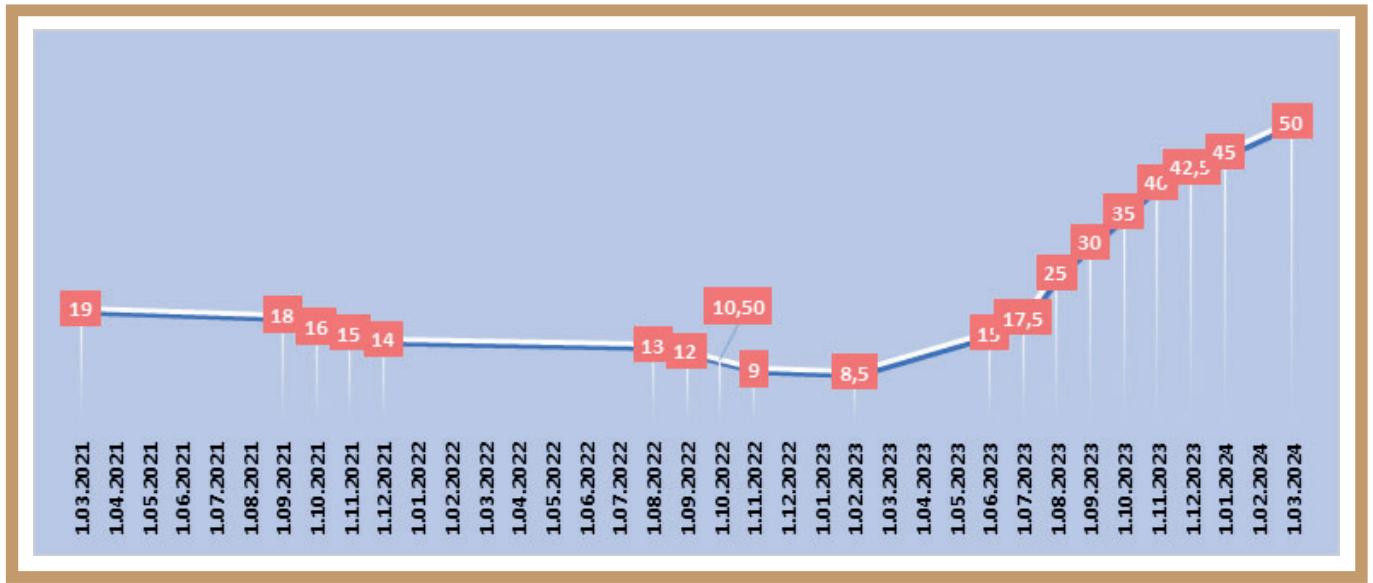
Yeni yıl için zam görüşmeleri henüz başlamamışken fiyatlarda yaşanan artışlar, gelirden yapılacak artışı şimdiden eritmeye başlamıştır. Piyasadaki denetimsizliğin ve TÜİK tarafından açıklanan düşük enflasyon oranlarının sonucu olan bu durum zorlu bir altı ayın daha yaşanacağını göstermektedir.

2. 2024 yılının ilk ayından son ayına kadar geçen süreçte ülke ekonomisinde neler oldu?

2020 yılında yaşanan pandemi sonrası dünyada dünyadaki enerji talebindeki artış nedeniyle fiyatlar yükselmiş, bu da tüm dünyanın olduğu gibi Türkiye'nin de o dönem için enflasyon gerekçesi olarak sunulmuştur. Yaşanan bu enflasyon ortamında ülkeler faiz artırımına giderken Türkiye, faiz düşürme politikasına yönelmiş ve faize bağlı döviz girişlerinin yüksek olduğu ülkeler arasında olduğumuz için döviz ülkemizi büyük

oranda terk etmiş, faizin yüksek olduğu ülkelere yönelmiştir. Ülkeden yüklü döviz çıkışının olması dolar kurunu artırmış ve ara mal ithalatına (toplam ithalatın yaklaşık %70'i arama ithalatıdır) bağlı üretim yapan Türkiye’de girdi ve ara malların maliyetleri önemli ölçüde artmıştır. Bu durum fiyatlar genel düzeyinin daha fazla artmasına neden olmuş ve ülkede TL’den kaçış başlamıştır. Halk, tasarruflarını TL cinsinden tutmak yerine dolar, altın vb. araçlarla değerlendirme ihtiyacı duymuş ve artan dolar kurunun önü alınamamıştır. Duruma müdahale etmek için 2021 yılında Kur Korunmalı TL Mevduat Hesabı getirilmiş ve halkın tasarruflarını TL cinsinden tutması sağlanmaya çalışılmış fakat bu aracın mali yükü fazla olunca çok uzun sürememiş, 2024 yılında aracın kullanımına son verilmiştir.

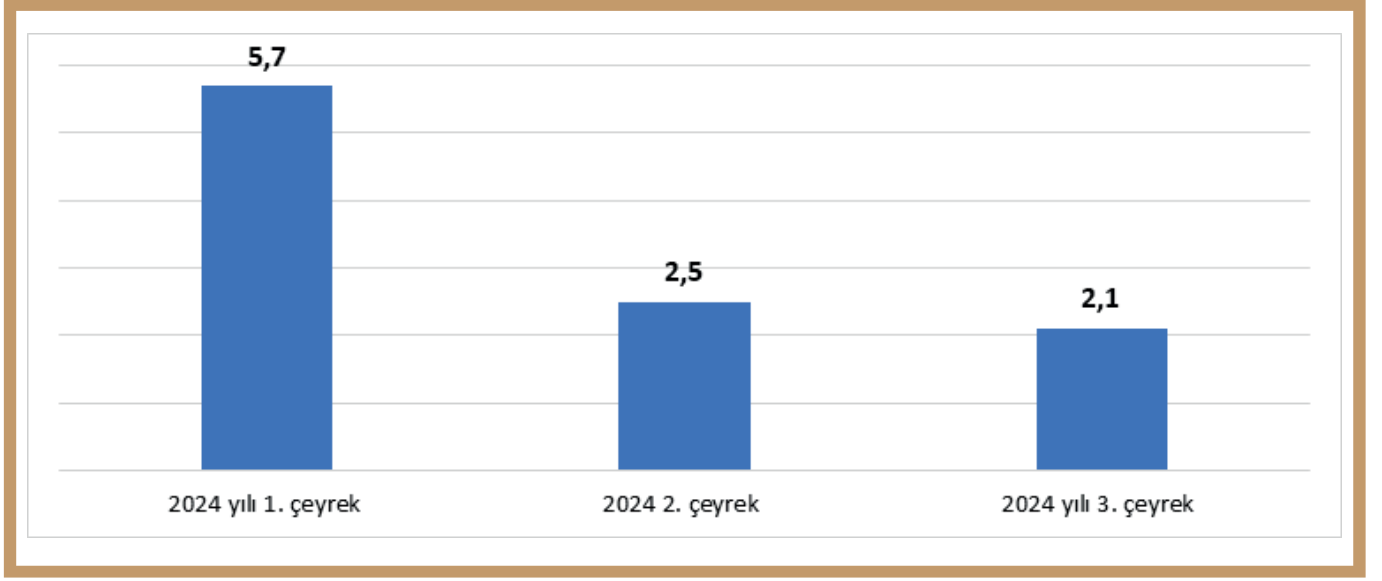
Grafik 2. TCMB’nin politika faizleri

Kaynak: TCMB web sitesinden edinilen veriler ile tarafımızca oluşturulmuştur.

Grafik 2’de görüldüğü üzere 2021 yılının mart ayından sonra düşürülmeye başlanan faiz oranı, 2023 yılı şubat ayında %8,5’i bulmuştur. Düşük düzey faiz çok fazla sürdürülemedi, 2023 yılının Haziran ayında %15’e çıkmış en son 2024 yılının mart ayında %50’i görmüştür. Faizin kısa sürede bu kadar yüksek oranlarda artması ülkede üretimi negatif etkilemiş ve ülkede üretim anlamında durgunluk yaşanmaya başlamıştır.

Grafik 3. 2024 Yılı'nın İlk Üç Çeyreğinde Gerçekleşen Büyüme Oranları

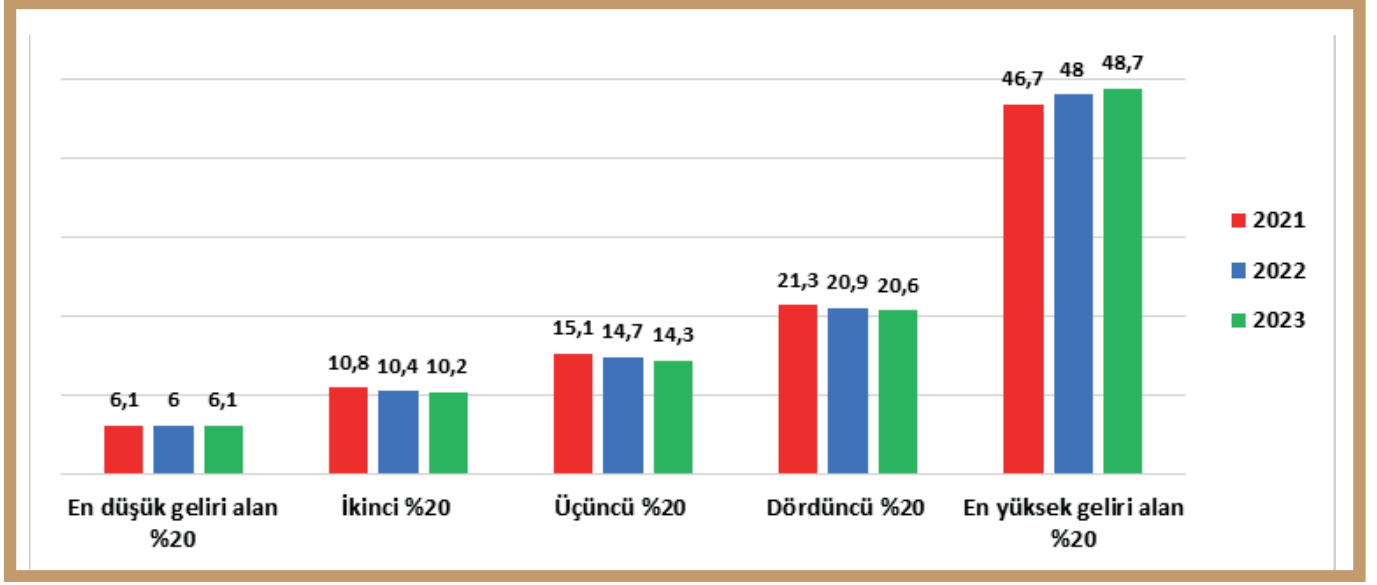

Kaynak: TÜİK verileri kullanılarak hazırlanmıştır.

2024 yılının açıklanan son iki çeyreğinde ekonomide daralmanın yaşandığı görülmektedir. Bunun nedeni yukarıda da belirtmiş olduğumuz üzere kısa sürede önemli düzeylerde artan faiz oranlarıdır. Tüm bu karmaşanın ve istikrarsız politikaların karşısında hayatta kalmaya çalışan ücretli ve maaşlının durumu her kriz döneminde olduğu gibi yine yoksullaşma olmuştur. 2024 yılının başında belirlenen 17.002 TL ile tüm bir yılı geçirmek için mücadele eden işçiler, 12.000 TL olan en düşük emekli maaşı ile bütçe üzerinde yükümüş gibi tanımlanan emekliler ve alım gücünü büyük oranda yitiren memurlar sürecin bedelini ödeyen kesim olmuştur, olmaya da devam etmektedir.

En son Kasım ayı için Birleşik Kamu-İş tarafından açıklanan açlık sınırı 22 bin 565 TL yoksulluk sınırı ise 69 bin 681 TL'ye çıkmıştır. Dört kişilik bir ailenin durumunu ifade eden bu sonuçlara göre asgari ücretle geçinmeye çalışan dört kişilik bir ailenin günlük alması gereken kalori ihtiyacını bile karşılayamadığı görülürken, ülkenin yarısından fazlasının yoksulluk sınırının altında kaldığı açıktır. Türkiye'de en fazla ücretli ve maaşlı çalışan yani sabit gelirli çalışan bulunmaktadır ve bu grup toplam gelirin %48,5'ini almaktadır. Asgari ücretliyi bile "asgari ücret artarsa, enflasyon düşmez daha fazla artar" söylemleri ile içinde bulunulan duruma razı eden sistem, sabit gelirlileri yoksullaştırmış, değişken gelirlileri ise zenginleştirmiştir. . Asgari ücretin sene başından beri artırılmamasına rağmen artan fiyatlar genel düzeyindeki artışın kar enflasyonu olduğu hiçbir şekilde dillendirilmemiş, gelir dağılımı adaletsizliği artmıştır.

Grafik 4. %20'lik Gruplara Göre Gelirden Alınan Paylar (2023)

Kaynak: TÜİK verileri kullanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

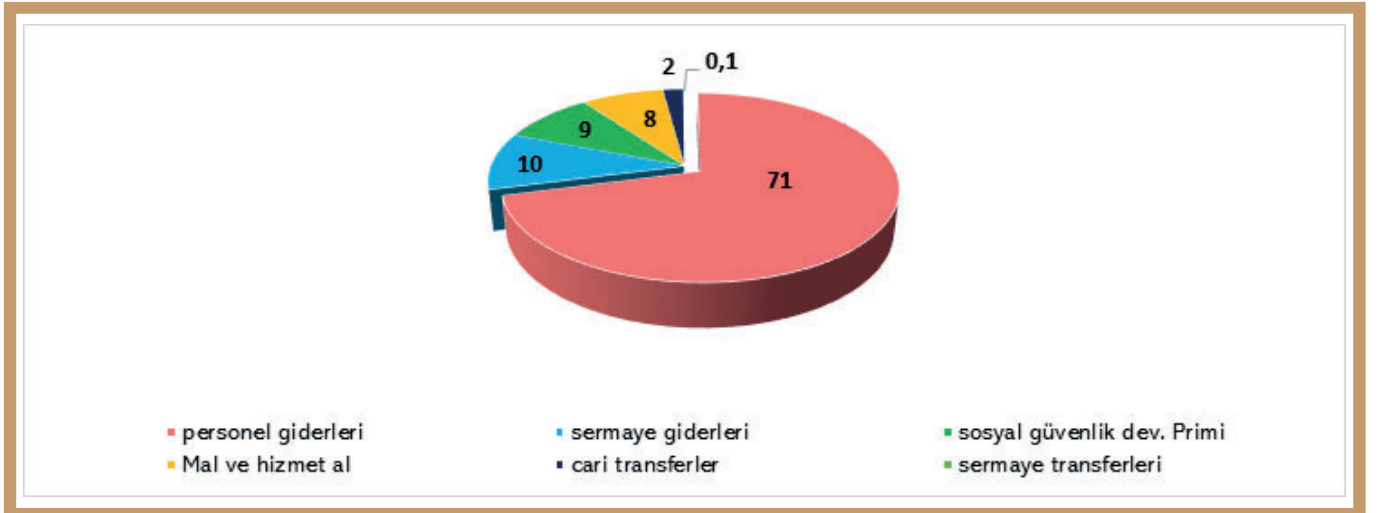
Grafik 4'te görüldüğü üzere gelirden en yüksek payı alan %20'lik grubun payı her yıl artarken diğer grupların payında azalma söz konusu olmuştur.

Halkın hayatta kalma mücadelesine karşın aylık enflasyon oranlarını düşük açıklayan TÜİK, altı aylık enflasyon farkını düşük çıkarmayı ve zam oranını minimum düzeye indirmeyi amaçlamaktadır. Ülkenin içinde bulunduğu durgunluk (resesyon) süreci ile birlikte 2025 yılında zorlu bir süreç ile karşı karşıya kalınacağı görülmektedir.

3. Eğitim bütçesinin cari transferler kaleminden maarif vakfına ayrılan ve ayrılması düşünülen ödenekteki artış ile öğrencilere verilen burslardaki artış arasındaki fark nedir?

14 Kasım 2024 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı'nın bütçesi görüşülmüş ve 2025 yılı bütçesi belirlenmiştir.

Grafik 5. 2025 Milli eğitim Bakanlığı Bütçesinde Yer Alan Kalemlerin Payları (%)

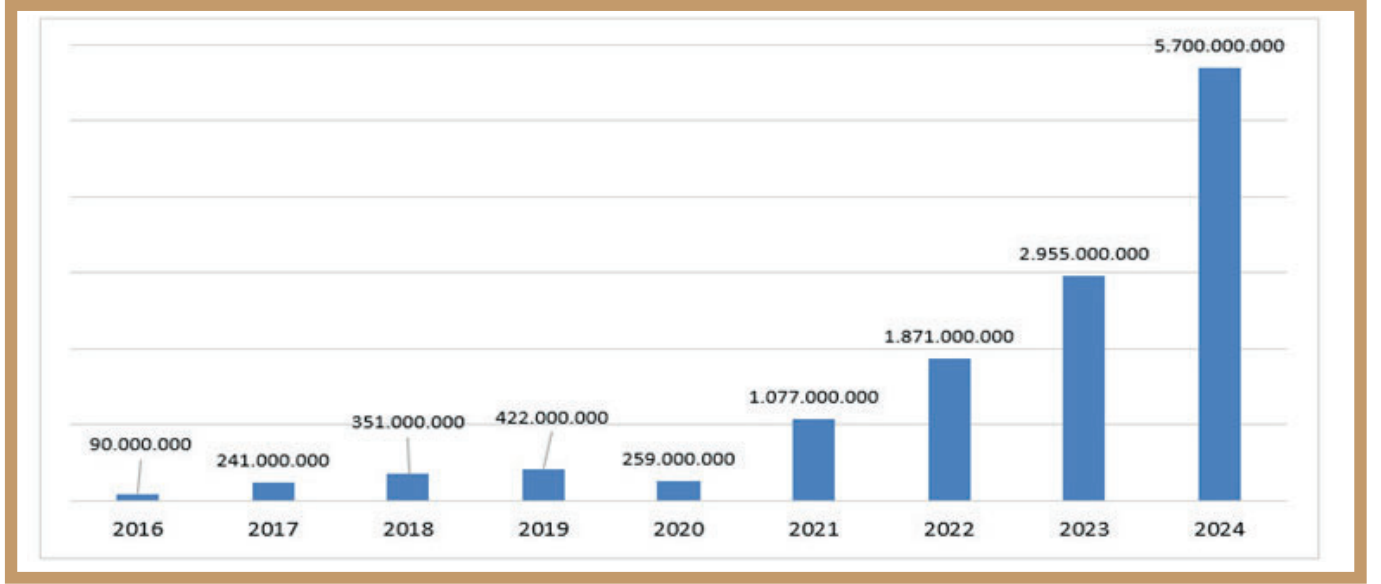

Kaynak: Millî Eğitim Bakanlığı 2025 Bütçe Sunuş Raporu'nda yer alan veriler ile oluşturulmuştur.

Grafik 5'e göre MEB bütçesinden %71 ile en yüksek pay personel giderlerine ayrılırken, cari transferlere %2'lik pay ayrılmıştır.

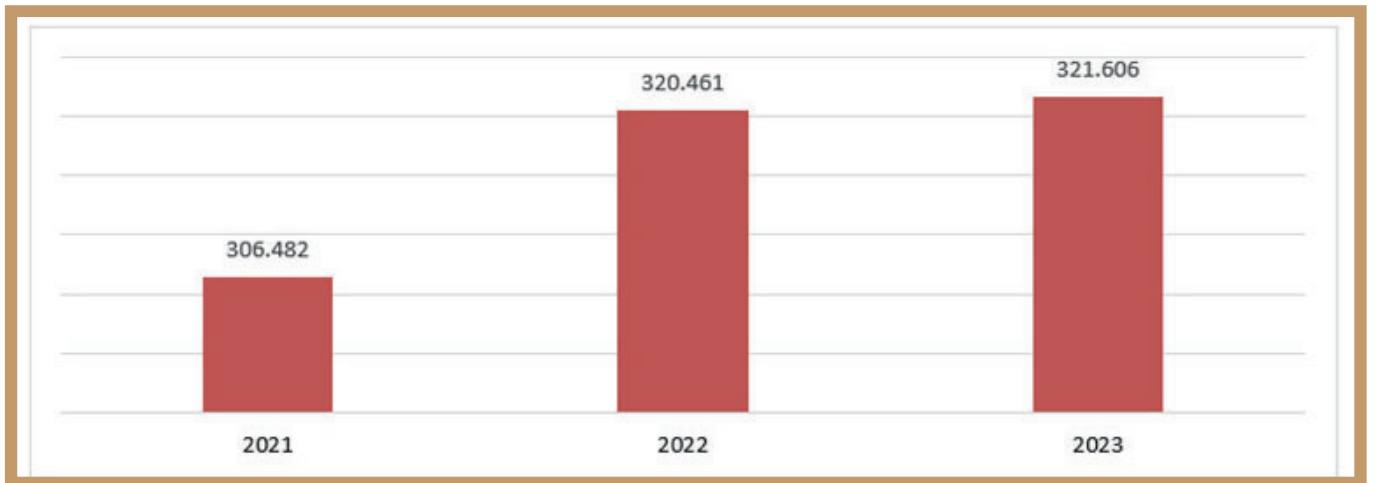
MEB bütçesinden ödenek ayrılan kâr amacı gütmeyen kuruluşlar adı altında cemaat ve vakıflar ile öğrenci bursları cari transferler kaleminde yer almaktadır.

Grafik 6. Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesinden Maarif Vakfına Ayrılan Ödenek

2016 yılından itibaren Maarif Vakfına ayrılan ödenek sürekli artış göstermiş en son 2023 yılında göre 2024 yılındaki artış %92 olmuştur. Buna karşılık Milli Eğitim Bakanlığı tarafından burs verilen öğrenci sayısındaki artış oldukça düşük gerçekleşmiştir.

Grafik 7. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından burs verilen öğrenci sayısı

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı resmi web sitesinden alınan veriler ile oluşturulmuştur.

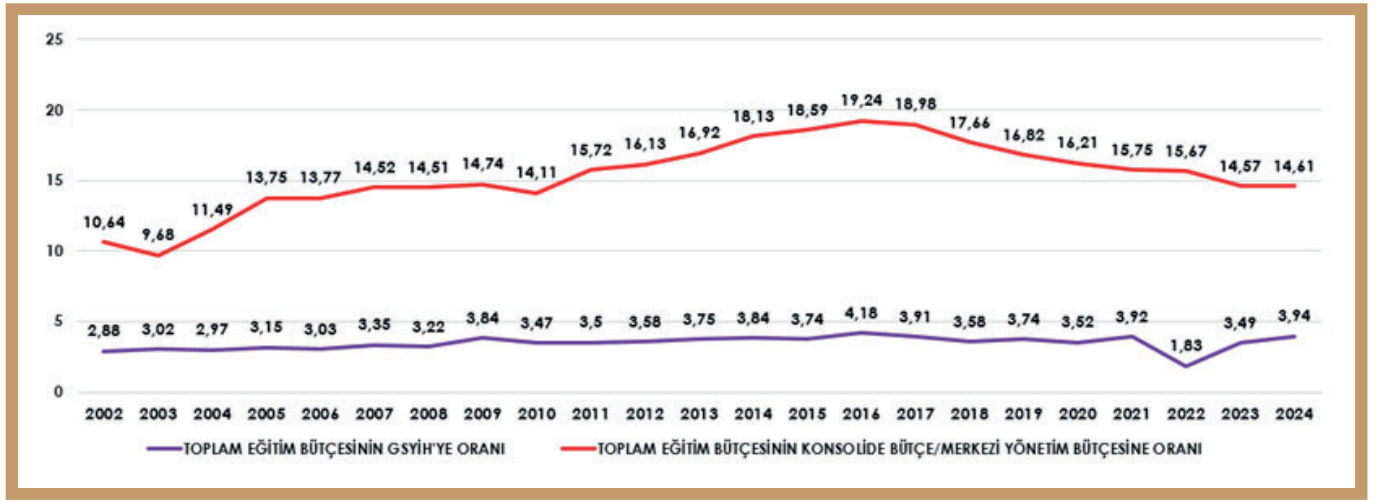
Grafik 7'ye göre bakanlık 2022 yılında 320.461 öğrenciye burs verirken bu sayı 2023 yılında 321.606 olmuştur. Yani burs alan öğrenci sayısı sadece 1.145 artmıştır. Buna karşılık Maarif vakfına ayrılan ödenek 2022 yılına göre 2023 yılında %57, 2023 yılına göre 2024 yılında bu artış %92 olmuştur.

Ülkenin yaşadığı zorlu ekonomik şartlarla birlikte artan yoksulluk nedeniyle daha fazla öğrenciye burs imkânı sunulması gerekirken maarif vakfının ödeneğinin %92 oranında artırılmış olması MEB'in asıl amacının eğitim, öğrencilerin haklarını korumak olmadığını ortaya koymaktadır.

4. TÜİK'in 5 Aralık 2024'te açıklamış olduğu eğitim harcamaları istatistikleri ve 2025 yılı için belirlenen eğitim bütçesine göre ne kazandık, ne kaybettik?

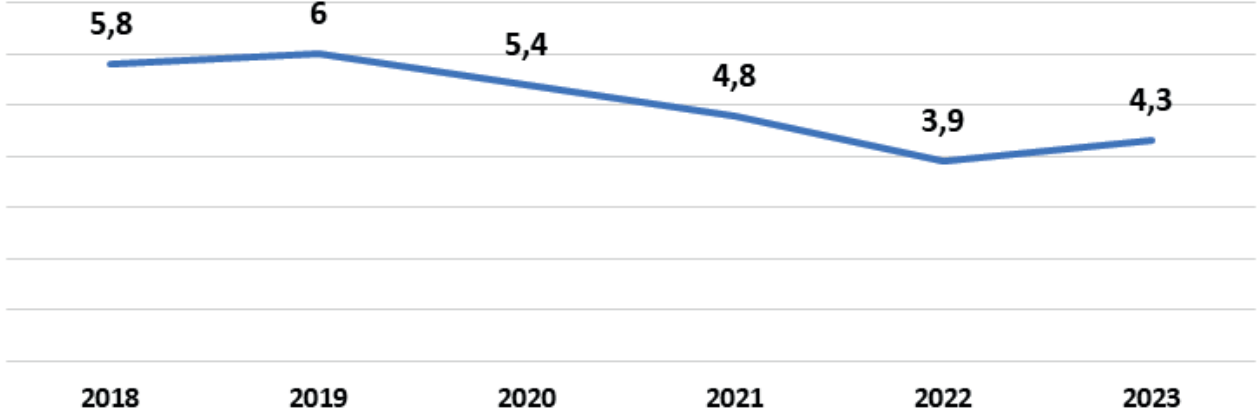
2025 eğitim bütçesi görüşmelerinin ardından GSYİH ve konsolide bütçe içinde eğitime ayrılan payda yaşanan azalma eğilimi dikkat çekmiştir.

Grafik 8. Eğitim bütçesinin GSYİH ve Konsolide Bütçeye Oranı (%)

Grafik 8'e göre eğitim bütçesinin GSYİH'ye oranının 2002 yılından itibaren %3 düzeylerinde devam ettiği, konsolide bütçeye oranının 2016 yılı sonrası azalma eğilimi gösterdiği görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı her yıl bütçeden en yüksek payı alan bakanlık olduğunu söylese de payda herhangi bir artış olmadığı açıktır. Ayrıca Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdarelerinde toplam 3 milyon 570 bin kamu personeli bulunmakta, bu idareler içinde yer alan Milli Eğitim Bakanlığı'nda 1 milyon 86 bin öğretmen görev yapmaktadır. Yani Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdarelerinde görev yapan kamu personelinin üçte biri Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlıdır. Bütçe içindeki kalemlere bakıldığında en yüksek harcama, personel giderlerine ait olduğuna göre Milli Eğitim Bakanlığı'nın bütçeden en yüksek payı alması eğitime verilen önemin bir göstergesi değil, ihtiyaca bağlı olarak ortaya çıkan personel sayısının bir göstergesidir.

Eğitim Harcamalarının GSYİH içindeki payı

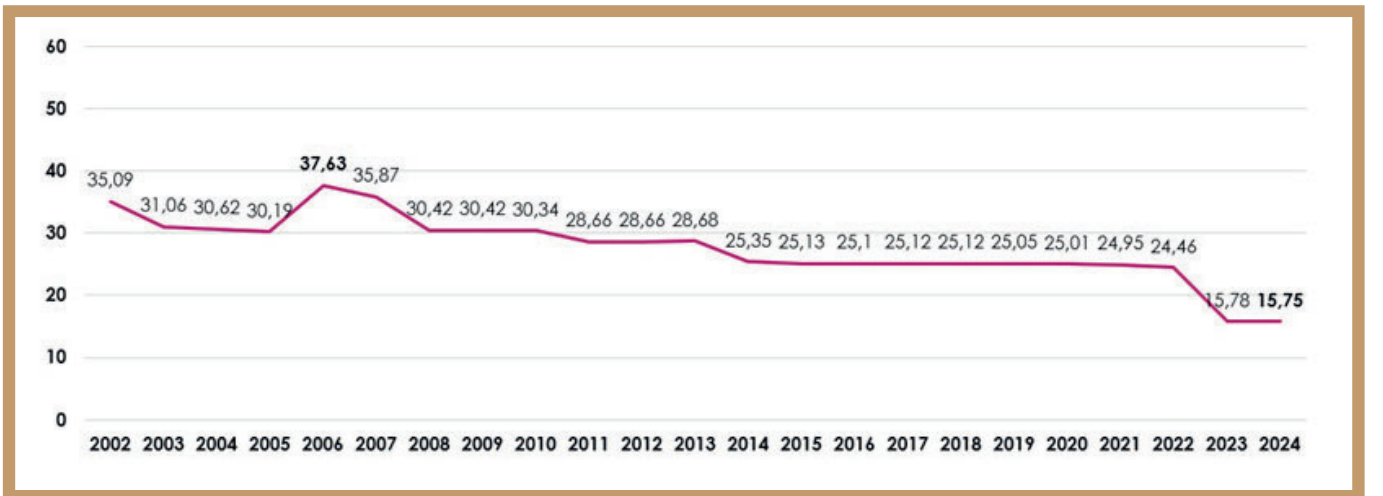
5 Aralık'ta açıklanan 2023 yılı eğitim harcamalarının GSYİH içindeki oranının %4,3 olması ve son üç yıldır %5'in üstüne çıkmaması ülkede eğitime ayrılan payda önemli bir değişimin görülmeyişi göstermektedir.

Hem bütçe hem de 2023 yılı eğitim harcamaları istatistikleri Türkiye'de eğitim bakanlığının sadece adından ibaret olduğunu ve eğitim öğretimin nitelikli, parasız, kamusal olması, her kesimin eğitim hakkında rahatlıkla faydalanabilmesi için bir herhangi bir girişimde bulunmadığını göstermektedir.

5. Ek ders ücretlerinin ve eğitim öğretim tazminatının en düşük öğretmen maaşı içindeki payının gelişimine bakıldığında öğretmenlerin reel gelir kaybını görmek mümkün olur mu?

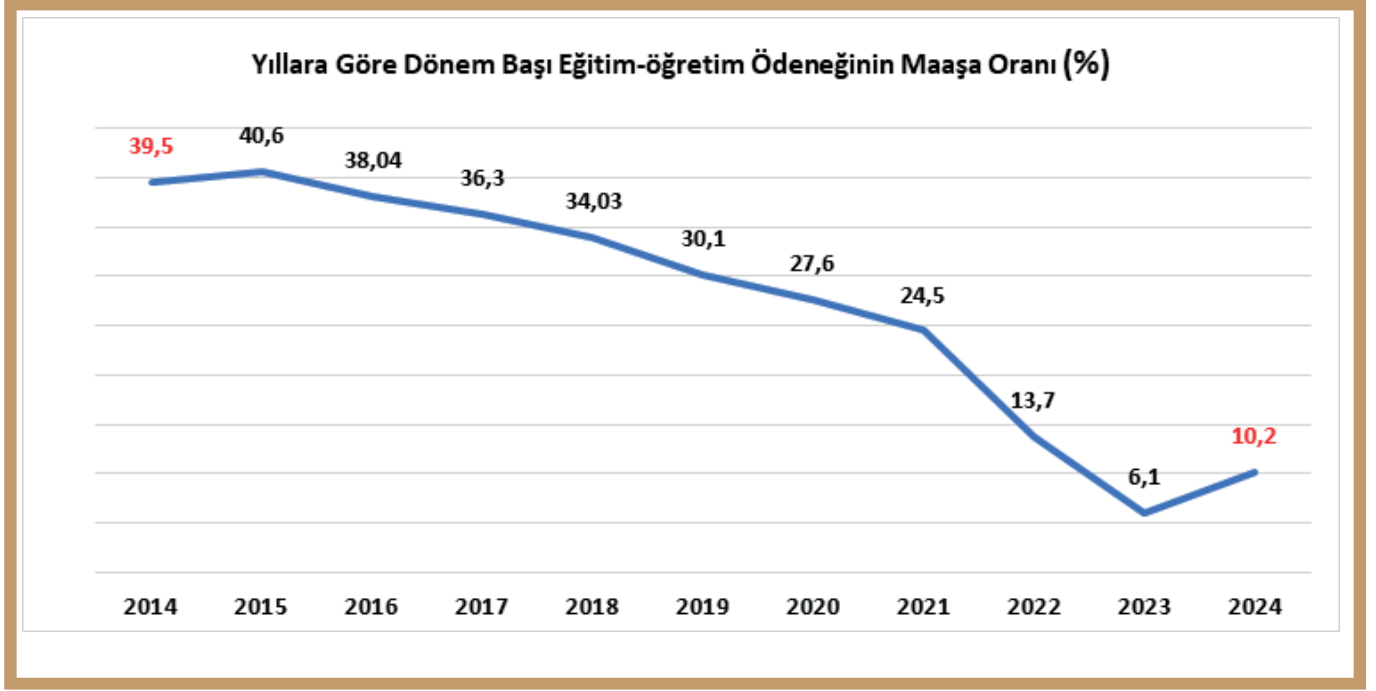
Öğretmenlerin ek ders paralarının ve yılda bir kere aldıkları eğitim öğretim tazminatlarının düşük düzeylerdeki artışı, öğretmenlerin reel olarak kaybettikleri kazançlarını ortaya koymaktadır.

Grafik 9. 60 Saat Ek Ders Parasının En Düşük Öğretmen Maaşı İçindeki Payı (%)

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı 2024 Bütçe Raporu'ndan edinilen veriler ile tarafımızda hesaplanmıştır.

2002 yılında 60 saat ek ders parası en düşük öğretmen maaşının %35,09'una eşitken, 2024 yılına kadar geçen sürede sürekli azalan oran 2024 yılında %15,75 olarak gerçekleşmiştir. Enflasyon etkisiyle artan yani satın alma gücünü artırmayan öğretmen maaşı artışlarına göre ek ders paralarındaki artış oldukça düşük kalmıştır.

Aynı şekilde yılda bir kere ödenen eğitim öğretim tazminatının 2014 yılında en düşük öğretmen maaşı içindeki payı %39,5 iken geçen on yıllık sürede yani 2024 yılına geldiğimizde %10,2'ye gerilemiştir. Ek derslerde olduğu gibi yılda zaten bir kere ödenen eğitim öğretim tazminatı da reel getiri olmaktan çıkmıştır.

Sonuçta enflasyon arttığı için artan ve asla satın alma gücünü artırmayan öğretmen maaşlarına ek olarak ödenen ek ders ve eğitim tazminatının geçen süreçte enflasyon karşısında erimiş, öğretmenlerin enflasyon karşısında bir iyileşme yaşama ihtimali ortadan kalkmıştır.

Şube / İl Temsilcilik Sekreterleri ve Örgütlenme Sekreterleri Eğitimi

EĞİTİM-İŞ BÜLTENİ

Eğitimiş Yayınları, Ankara
Aralık 2024

EĞİTİMİŞ ADINA SAHİBİ

Kadem ÖZBAY / Genel Başkan

YAYIN SORUMLUSU

Bülent METİN / Genel Örgütlenme Sekreteri

RAPOR

Dr. Burcu DOĞAN / Araştırma ve Raporlama Uzmanı

GRAFİK-TASARIM

Hakan ÇELİKARSLAN

İLETİŞİM

Ataç 2 Sokak 43/4 Kızılay-ANKARA

iletisim@egitimis.org.tr

0 312 434 12 06

Instagram, X, Facebook, YouTube icons @egitimis

www.egitimis.org.tr